

ÖĞRETMENLERİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

Muammer YILMAZ¹

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı
muammeryilmaz66@gmail.com

Özet

Yaşam boyu öğrenme, bireyin hayatı boyunca sürekli öğrenme eğilimleri içerisinde olması olarak ifade edilebilir. Öğretmenler, toplum yaşamına yön veren bireyler olarak düşünüldüğünde, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerine sahip olmaları önem arz etmektedir. Bu kapsamda, araştırmanın amacı, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini incelemektir. Araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenler oluştururken, örneklemini ise bu okullardan yansız küme örnekleme yoluyla seçilen 73 öğretmen oluşturmaktadır. Nicel yaklaşımı esas alan bu çalışma, betimsel bir çalışmadır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ve Yaman (2014) tarafından geliştirilen "Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği tespit edilmiş ve Cronbach Alpha katsayısı 0.94 olarak bulunmuştur. Araştırmada istatistiksel tekniklerden, bağımsız örneklem t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin, cinsiyete, öğrenim düzeyine, mezun olunan fakülteye ve görev yapılan okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı, mesleki kıdeme göre ise anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonucuna göre mesleki kıdemi 11-15 yıl ile 20 yıldan yukarı olan öğretmenler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın da mesleki kıdemi 20 yıldan yukarı olan öğretmenler lehine olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin genel olarak yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam boyu öğrenme, yaşam boyu öğrenme eğilimleri, öğretmenler.

EXAMINATION OF TEACHERS' LIFELONG LEARNING TENDENCIES

Abstract

Lifelong learning can be expressed as an individual's being in continuous learning tendency during his/her life. When teachers are considered as people shaping community life, it is important for them to have lifelong learning competences. In this context, aim of the research was studying teachers' lifelong

¹ Bu çalışma 29-31 Ekim 2015 Olomouc, Czech Republic, "I. International Conference on Lifelong Learning and Leadership for All" konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

learning tendency. While population of the research included teachers working at schools under the authority of Ministry of Education in 2014-2015 academic year, the sample consisted of 73 teachers selected randomly via unbiased cluster sampling method. This study which is based on quantitative approach is a descriptive study. In the study were "Personal Information Form" and "Lifelong Learning Tendency Scale" developed by Yaman (2014) applied as data collection tools. Reliability of the scale was assured, and Cronbach's Alpha coefficient was found as 0.94. Independent samples T-test and One-Way Anova - among statistical techniques - were applied in the research. As a result of data analysis, it was found out that while teachers' lifelong learning tendency did not differ statistically in terms of gender, educational background, faculty of graduation and type of school being worked, it was statistically different in terms of professional seniority. Scheffe Test was used to determine the groups in which this difference appeared. According to the result of Scheffe Test, it was understood that there was a significant difference between teachers whose professional seniority was 11-15 years and the ones whose was more than 20 years in favor of the latter. It was determined have high generally teachers' lifelong learning tendency.

Keywords: Lifelong learning, lifelong learning tendency, teachers.

Giriş

Topluma yön veren bireyler olarak düşünüldüğünde öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yeterliklerine sahip olmaları önem arz etmektedir. Çünkü öğretmenler meslekleri gereği sürekli kendilerini yenilemek ve gelişmeleri takip etmek durumundadır. Bu da yaşam boyu öğrenmeyi gerektirmektedir. Yaşam boyu öğrenme, bireyin hayatı boyunca sürekli öğrenme eğilimleri içerisinde olması olarak ifade edilebilir.

Yaşam boyu öğrenme; bireylerin yaşamları boyunca kazandıkları bilgi ve becerileri artıran, bunları yaşamda uygulayabilmeyi sağlayan bir süreç olarak tanımlanabilir (Candy, 1994; Rausch, 2003; Aspin ve Chapman, 2000). Başka bir tanıma göre yaşam boyu öğrenme; bireyin potansiyelini ve yerliliklerinin yaşamı boyunca geliştiren bir süreçtir (Demirel, 2008). Bilginin sürekli değişimi öğrenmeyi gerektirmekte ve öğrenmeyi öğrenme kavramı çağdaş bireyler oluşturmak için kazandırılması gereken bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Coşkun, 2009). Değişen toplumsal ihtiyaçlara cevap verecek bireylerin yetiştirilmesini sağlamak amacıyla birçok ülke eğitim politikalarına yaşam boyu öğrenme kavramını dahil etmiştir. Yaşam boyu öğrenmenin amaçları arasında öğrenme kültürü oluşturmak, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak yer almaktadır (Jarvis, 2010). Yaşam boyu öğrenen birey kendi öğrenmesini planlayan, ölçen, gerektiğinde farklı disiplinlerdeki bilgileri bir araya getiren ve farklı öğrenme stratejileri kullanan bireydir (Knapper ve Copley, 2000; Akt., Coşkun ve Demirel, 2012). Yaşam boyu öğrenme anlayışı öğrenmenin zaman ve mekanla sınıflanmadığını, her yaşta ve her yerde öğrenmenin olabileceğini ifade etmektedir.

Yaşam boyu öğrenme yaş, yer, zaman ve sosyo ekonomik durum gibi değişkenleri kaldırmakta ve bireye fırsat eşitliği sağlamaktadır (Dinevski ve Dinevski, 2004). Yaşam boyu öğrenme 21. yüzyılın insan modelinde olması gereken bir özelliktir. Bu özelliğe sahip bireyleri öğretmenler yetiştireceği için ilkin öğretmenlerin bu beceriye sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlere hizmet öncesinde öğrenmeyi öğrenme, sürekli öğrenme, kendini geliştirme konularında eğitimler verilmelidir. Öğretmen mesleğe başladığında kendini geliştirmek ve yenilemek noktasında özverili hareket etmelidir. Bunu sağlamanın yolu öğretmenin hizmet öncesinde ve hizmet içinde sürekli öğrenme ve hayat boyu öğrenme konularında faydalı eğitim almalarından geçmektedir.

Avrupa Birliği Komisyonu (2006) yaşam boyu öğrenme için 8 yeterlilik alanı belirlemiştir. Bunlar:

1. **Anadilde iletişim yeterliliği:** Duygu ve düşüncelerini anadilde sözlü ve yazılı ifade edebilme becerisi.
2. **Yabancı dil yeterliliği:** Yabancı bir dili sözlü ve yazılı kullanabilme, yabancı dilde yazılmış bir metni okuyup anlayabilme.
3. **Matematiksel, temel bilim ve teknolojiyle ilgili yeterlilikler:** Günlük hayatta karşılaşılan problemleri matematiksel düşünceyle çözebilme, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri takip edebilme becerisi.
4. **Dijital yeterlilik:** Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkili biçimde kullanabilme, bilgisayarı etkili kullanıp internet üzerinden iletişim kurabilme becerisi.
5. **Öğrenmeyi öğrenmeye ilişkin yeterlilikler:** Zaman ve bilgiyi etkin kullanarak öğrenme süreçlerini düzenleyebilme
6. **Sosyal sorumluluğa ilişkin yeterlilikler:** Sosyal yaşama daha etkin katılabilme.
7. **Kültürel yeterlilikler:** Yazılı ve görsel medya, sanat dalları ve edebiyat alanlarında duygu ve düşüncelerini ifade edebilme ve yaratıcı fikirler geliştirebilme.
8. **Girişimcilik:** Fikirlerini hayata geçirebilme, yaratıcılık, planlama ve yönetme becerisi.

Alan yazın incelendiğinde şu araştırmalar göze çarpmaktadır:

Yaman (2014) 293 öğretmen üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğunu, yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığını, öğrenim düzeyi değişkeni ile anlamlı bir farklılık olduğunu, yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin mezun olunan programa göre değiştiğini tespit etmiştir. Şahin ve Arcagök (2014) öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yeterlilikleriyle ilgili 206 öğretmen üzerinde yaptıkları araştırmada yaşam boyu öğrenme yeterlilikleri ile mesleki kıdem, branş ve öğrenim durumu değişkenleri arasında anlamlı farklılıkların olduğunu belirlemişlerdir. Konokman ve Yelken (2014) öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerine ilişkin yaptıkları araştırmada, bayan öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme yeterliliklerinin erkeklere göre daha yüksek

olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Coşkun (2009) ise yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğu ifade etmektedir.

Yaşam boyu öğrenme eğilimlerini incelemek amacıyla yapılan çoğu araştırmada; öğretmen ve öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu (Demirel ve Akkokunlu, 2010; Karakuş, 2013;) ayrıca yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile cinsiyet arasında kızlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (Demirel ve Akkokunlu, 2010; Gencel,2013, Kılıç ve Tuncel, 2014). Yapılan birçok araştırmada yaşam boyu öğrenmenin önemine dikkat çekilmektedir (Epeçan, 2013; Gününç, Odabaşı ve Kuzu, 2012; Arcuria, 2011; Budak, 2009; Pepin, 2007).

Günümüz toplumunda yaşanan hızlı gelişmeler, toplumsal yaşamın hemen her alanında bilginin çoğalmasına neden olmaktadır. Yaşanan gelişmelere ve değişimlere bağlı olarak üretilen bilgiler hızlı eskimekte ve geçerliliğini yitirebilmektedir (Oral ve Yazar, 2015). Değişime ve ilerlemeye ayak uydurabilmek, yaşam boyu öğrenmenin önemini ve ihtiyacını arttırmaktadır. Öğrenmenin sadece okul ortamında olmamasından ve öğrenilen bilgilerin zaman içinde değişmesinden dolayı, yaşam boyu öğrenme becerilerinin erken yaşlardan itibaren kazandırılması gerekir. Bu noktada öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Yetiştirilecek insan tipinin belirlenmesinde önemli rol oynayan öğretmenlerin yeniliklere açık, toplumsal gelişmeleri takip eden, kendini sürekli yenileyen ve yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip olmaları yetiştirecekleri bireylerin de bu becerileri kazanmalarında etkili olabilir. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelemesi önem arz etmektedir. Yapılan araştırmada öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri farklı değişkenler açısından incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini bazı değişkenler açısından incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri;

1. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?,
2. Mezun olunan fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?,
3. Öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?,
4. Görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?,
5. Mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?,
6. Görev yaptıkları yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?.

Yöntem

Nicel yaklaşımı esas alan bu çalışma, betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar, ilişkiyi ya da farkı merak etmeyen, neyin ne olduğunu belirlemeye yönelik çalışmalardır (Karasar, 2010).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenler oluştururken, örneklemini ise bu okullardan yansız küme örnekleme yoluyla seçilen 73 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı, olarak Kişisel Bilgi Formu ve Yaman (2014) tarafından geliştirilen Yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, 29 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Yaman (2014), ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısını .892 olarak hesaplamıştır. Yapılan bu çalışmada uygulama sonucunda ölçeğin güvenirliği tekrar hesaplanmış ve Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır. Bu testler sonucunda p değeri .05'ten büyük olduğu için normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Verilerin analizinde istatistiksel tekniklerden bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi, Scheffe Testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen ham veriler yapılan istatistiksel işlemler sonucunda sayısal verilere dönüştürülmüştür. Araştırmadan elde edilen sayısal veriler ise tablolar hâlinde gösterilmiştir.

Tablo 1: Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsiyete Göre Bağımsız t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	df	t	p
Kadın	14	112,85	16.80	71	-1.599	.114
Erkek	59	119,88	14.27			

Tablo 1'de verilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t(71) = -1.599; p > .05$].

Tablo 2: Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğinden Alınan Puanların Mezun Olunan Fakülteye Göre Bağımsız t-testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	\bar{X}	ss	df	t	p
Eğitim	47	119.89	12.61	71	1.046	.299
Diğer	26	116.07	18.42			

Tablo 2' de verilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puanlar ile mezun oldukları fakülte arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t(71) = 1.046$; $p > .05$].

Tablo 3: Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğinden Alınan Puanların Öğrenim Düzeyine Göre Bağımsız t-testi Sonuçları

Öğrenim Düzeyi	N	\bar{X}	ss	df	t	p
Lisans	54	118.60	15.371	71	.098	.922
Lisansüstü	19	118.10	12.485			

Tablo 3' te verilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puanlar ile öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t(71) = .098$; $p > .05$].

Tablo 4: Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğinden Alınan Puanların Görev Yapılan Okul Türüne Göre Bağımsız t-testi Sonuçları

Görev Yapılan Okul Türü	N	\bar{X}	ss	df	t	p
İlkokul-Ortaokul	25	117.20	11.97	71	-5.48	.585
Lise	48	119.22	16.33			

Tablo 4' te verilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puanlar ile görev yapılan okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$t(71) = .548$; $p > .05$].

Tablo 5: Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğinden Alınan Puanların Mesleki Kıdeme Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Toplamı	F	p
Gruplar arası	2358.691	4	589.673	2.928	.027*
Grup içi	13695.473	68	201.404		
Toplam	16054.164	72			

Tablo 5'te verilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puanların mesleki kıdeme anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$F(4,68) = 2.928$; $p < .05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu

belirlemek amacıyla Scheffe Testi yapılmıştır. Scheffe Testi sonucuna göre mesleki kıdemi 11-15 yıl ile 20 yıldan yukarı olan öğretmenler arasında anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın da mesleki kıdemi 20 yıldan yukarı olan öğretmenler lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 6: Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğinden Alınan Puanların Görev Yapılan Yerleşim Yerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Toplamı	F	p
Gruplar arası	22.915	2	11.458	.050	.951
Grup içi	16031.249	70	229.018		
Toplam	16054.164	72			

Tablo 6'da verilen sonuçlara göre, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puanların görev yaptıkları yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$F(2,70) = .050$; $p > .05$].

Tablo 7: Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeğine İlişkin Puanların Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapması

	N	Min. Puan	Ölçek Orta Puan	Max. Puan	\bar{X}	ss
Ölçeğin Tümü	73	29	87	145	118.5342	14.9323

Tablo 7'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimi ölçeğinden alabilecekleri en düşük puanın 29, en yüksek puanın 145 olduğu görülmektedir. Puan ortalamasının 118 olduğu dikkate alınırsa 87'den fazla olduğu için öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinde, cinsiyete, öğrenim düzeyine, mezun olunan fakülteye ve görev yapılan okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı, mesleki kıdeme göre ise anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın mesleki kıdemi 11-15 yıl ile 20 yıldan yukarı olan öğretmenler arasında, mesleki kıdemi 20 yıldan yukarı olan öğretmenler lehine olduğu görülmüştür. Genel olarak öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bu sonuçlar önceki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında benzer ve farklılıkların olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinde cinsiyet, öğrenim düzeyi, mezun olunan fakülte ve görev yapılan okul türü değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Yaman (2014), yaptığı çalışmada öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini, mezun oldukları yükseköğretim kurum ve cinsiyet faktörünün etkilemediğini tespit etmiştir. Şahin, Akbaşlı ve Yelken

(2010) de yaptıkları araştırma sonucunda yaşam boyu öğrenme eğilimlerinde cinsiyet değişkeninin etkisinin bulunmadığını belirlemişlerdir. Bundan farklı olarak Demirel ve Akkokunlu (2010), Karakuş (2013), Gencil (2013) Kılıç ve Tuncel (2014), Konokman ve Yelken (2014) yaptıkları araştırmada öğrenme eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasında bayanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu ifade etmektedirler.

Yine bu çalışmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak; öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın da 11-15 yıl ile 20 yıldan yukarı olan öğretmenler arasında olduğu ve mesleki kıdemi 20 yıldan yukarı olan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuçtan farklı olarak Kılıç (2015), 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin diğer kıdemdeki öğretmenlere göre yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğunu ifade etmiştir. Coşkun (2009) mesleki kıdemi yüksek öğretmenlerin düşük olanlara göre yaşam boyu öğrenme eğilimi düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Yaman (2014) ise mesleki kıdemi düşük öğretmenlerin yüksek olanlara göre yaşam boyu öğrenme eğilimi düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yeterli düzeyde olduğudur. Bu sonuç Coşkun (2009)'un elde ettiği araştırma sonucuyla çelişmektedir. Coşkun (2009) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük olduğu ifade etmektedir. Gencil (2013) ise yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme algılarının yeterli düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanında Yaman (2014) öğretmenler üzerinde yaptığı araştırmada, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğunu saptamıştır.

Kaynaklar

Arcuria, P. (2011). Assessing postsecondary students' orientation toward lifelong learning. Arizona: *Arizona State Universty*. (Master Thesis).

Aspin, D. N. and Chapman, J. D. (2000). Lifelong learning: concepts and conceptions. *International Journal of Lifelong Education*, 19(1), 2-19.

Avrupa Birliği Komisyonu. (2006). Recommendation of the European parliament and of the council on key competences for lifelong learning. Erişim Tarihi: 20 Nisan 2016. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>

Budak, Y. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve ilköğretim programlarının hedeflemesi gereken insan tipi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 693-708.

Candy, P. C. (1994). *Lifelong learning and information literacy*. Report for US. National Commission on Libraries and Information Science and National Forum on Information Literacy.

Coşkun, D. Y. (2009). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Coşkun, D. Y. ve Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120.

Demirel, M. (2008). Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: öğrenmeyi öğrenme. 2. Ulusal Eğitim Psikolojisi Sempozyumu. Kültür Üniversitesi, 22-23 Mart 2008, İstanbul. Öğrenme ve Öğrenme Bozuklukları, 133-145.

Demirel, M. ve Akkoyunlu, B. (2010). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve bilgi okuryazarlığı öz yeterlilik algıları. *10 th. International Educational Tecnollogy Conference, (26-28 Nisan, 2010), Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Proceeding Book, Volume 2, 1126-1133.*

Dineveski, D., and Dineveski, I. V. (2004). The concepts of universty lifelong learning provision in Europe. *Transition Studies Review*, 13 (3), 227-235.

Epçaçan, C. (2013). Yaşam boyu öğrenme becerilerinin ders kitaplarında yer alma düzeyine örnek bir inceleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 353-379.

Gencel, E. İ. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(170), 237-252.

Gününç, İ., Odabaşı, H. F. ve Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 309-325.

Jarvis, P. (2010). *The routledge international handbook of lifelong learning*. USA: Routledge Publishing.

Karakuş, C. (2013). Meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri. *Journal of Research in Education and Teaching*, 2(3), 26-35.

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kılıç, H. (2015). İlköğretim branş öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri (Denizli ili örneği). Denizli: *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Kılıç, H. ve Tuncel, A. Z. (2014). *İlköğretim branş öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeyleri ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 25-37.

Konokman, Y. G. ve Yelken, Y. T. (2014). Eğitim fakültesi öğretim elemanlarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 267-281.

Oral, B. ve Yazar, T. (2015). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(52), 1-11.

Pepin, L. (2007). The history of EU cooperation in field of education and training how lifelong learning became a strategic objective. *European Journal of Education*, 42(1), 121-132.

Muamber YILMAZ

Rausch, A. S. (2003). A case of lifelong in Japan: objectives curriculum, accountability and visibility. *International of Lifelong Education*, 22(5), 518-532.

Şahin, Ç. ve Arcagök, S. (2014). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme yeterlilikleri düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(16), 394- 417.

Şahin, M., Akbaşlı, S. Ve Yanpar, Y. T. (2010). Key competences for lifelong learning: the case of prospective teachers. *Educational Research and Review*, 5(10), 545-556.

Yaman, F. (2014). *Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi (Diyarbakır il örneği)*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).